

מסורת הש"ס

(א) [ג'ל אבי מנחם] (ג) ע"ז
מגן: (א) [שורין סד:]
(ד) [ג'ל-א] (ס) כס"ח:
מנחם: (א) [ג'ל-א] (ס) [ג'ל-א]
(ט) [ג'ל-א] (ס) [ג'ל-א]

תורה אור השלם

1. מצות האבל את
שבועת הקמים ולא יקרא
לך חמץ ולא יקרא לך
שאר בכל גבלך:
שמות יג

הגהות הב"ה

(א) רש"י ד"ה בין לפי
ו'י' שמשכן בין לאחר ומו
ל'ל' והד"א: (ב) תוס'
ד"ה ע"ז ו'י' מנחם והבי
אמרין הסם:

מוסף רש"י

ר' יוסי אומר שוחק
והורה לרוח: שלא יכיל
נה ישראל ליהנות ממנה
(ע"ז מג).

מוסף תוספות

א. [ואדרבא] כתיב לא
ידבק בידך מאומה מן
החרם ואפי' כל דהו. מוס'
ע"ז מג: ב. אבל מוס'
המלח גר בעיניה. מוס'
שלקן. ו' דלרבה אפי'
בנהמא בעיני פירור ולרב
יוסף כיון דמאס לא בעי
פירור. מוס' ר"י.
ד. וראיה לובל. סס.

רבינו חננאל

חזר ר' יהודה ודנו דין
אחר. נותר הרי הוא בכל
תותירו. וחמץ הרי הוא
בכל תותירו. מה נותר
טעון שריפה אף חמץ
טעון שריפה. אמרו לו
חטאת העוף הבאה על
הספק ואש תלוי לדברך
ויכיוון שהן בכל תותירו.
כדכתיב לא ירחק ממנו עד
בקר. ואנו אומרים בשריפה
ואתה אומר בקבורה. דתנן
בסוף תמורה. אשם חמץ
ישרף. ר' יהודה אומר
יקבר. חטאת העוף הבא
על הספק שורף. ר' יהודה
אומר יטולנה לאמה. ונתת
כיצד אמר רבי יהודה
יטולנה לאמה. מנחה
אבר אבר. ומשליכה לפני
אמה ומתנגלת ויורדת
לנחל קדרון. ת"ר אשם
חמץ וחסאת [העוף]
הבאה על הספק והחמץ
עשששטו בעורה. ר' יהודה
אומר יקברו ר' שמעון
אומר ישרפו. שחק ר'
יהודה. וירושלמי אשם חמץ
בשיתוף יוכיח. שאסור
באכילה ובהנאה וחייבין
עליו כרת ויש בו זמן.
ואתה אומר בקבורה ולא
בשרפה. שחק ר' יהודה.
פירושו אשם חמץ שדורע
לו אחר שחיטה. וחטאת
העוף הבאה על הספק.
שדורע לו אחר מליקתה.
דתנן במכירתה פ' המביא
אש חטאת העוף הבאה
על הספק אם משמלקה

כל שעה פרק שני פסחים

כח.

עין משפט נר מצוה

נח א מ"י פ"ג מהלכות חמץ
הלכה יא סמג עשין לו
טו"ש"ע אר"ם סמון מנה
ספיק א:

גכ ב מ"י פ"ח מהלכות ע"ז
הלכו ו טו"ש"ע י"ד ס'
קמו ספיק ד:

ג ב מ"י שם ה' ו פ"ג
מהל' חמץ הלכה יא סמג
עשין לו טו"ש"ע אר"ם ס'
מנה ספיק א:

כא ד מ"י פ"ד מהלכות
חמץ הלכה א ז טו"ש"ע
אר"ם ס' מנה ספיק א:
כב ה מ"י פ"א מהל' חמץ
הל' ד סמג לאחין עו
טו"ש"ע שם ספיק ג:
כג ו מ"י שם הלכה ח:

לעזי רש"י

הומ"י. לגמול עד ידי
שאיפה.
מ"ר בטיא"ה. ים המלה.

רבינו חננאל (המשך)

משל אומרים בני אדם, הכף
שחטטו בני אדם וחקקו, כי
חטט חקק אחד הוא. כגון
החוטט בדיש לעשות
לו סוכה בחור, שורפין
החרדל שלו, לכושר שאלו
לא מצאו הכף שחקקו
לא היו שורפין החרדל
שלו. וכן היה ר' יהודה
אומר אילו לא לא שחיבהו
מדבריו לא היו משחקין
אותו. פי' סגנו, כמו היה
יושב בספינה, או באסא.
והם ככלים שחננין ברגלי
הכלואים בבית הכלא.
גיראה. האומן העושה
החצוצים. והחמץ אומרים
מפרד וזורה לרוח או מטיל
ליה. ותנן גבי ע"ז כי
האי גוונא, ר' יוסי אומר
שוחק וזורה לרוח ומטיל
ליה. ואיבעי' [לחן מפרין]
ומטיל ליה. שוחק ומטיל
ליה. או כשמיטיל ליה לא
בעי לא פריה ולא שוחק.
ופשטי רבה כי החמץ
דאילי פילוי בשאר נהרות
לעולם צריך פירור, אבל
ע"ז דליה המלח הוא דאילי
לא בעי פירור. וצאשקין
עלה. והתניא היה מהלך
במדר שוחק וזורה לרוח,
בספינה שוחק ומטיל ליה.
ומשני הא דתניא שוחק
בשאר נהרות, כי קאמינא
אנא דע"ז לא צריכה
שוחקה, שמשליכה ליה
הגדול. רב יוסף אמר
חמץ כשמשליכין אותו
ליה לא בעי פירור, אבל
ע"ז לעולם בעי שחיקה.
ואשקינו עליה והתניא היה
מהלך במדר שוחק וזורה
לרוח בספינה מפרד ומטיל
ליה. ומשנינן הוא דתניא
מפרד בחטים, כי קאמינא
דלא בעי פירור בהנמא
והלכתא כרבה דאמר חמץ
בעי פירור.

מתנ' חמץ של גבי
שעבר עליו הפסח מותר
כו'. ותוספתא ישראל וגוי
שהיו באין בספינה [וחמץ]
בדי ישראל] הרי זה מוכרז
לכריז או נתנו לו במתנה
וחזרו וקנתו ממנו אחר
הפסח ובלבד שלא יערים
עליו ותתנו לו במתנה
גמורה רשאי ישראל לומר

חזר ר' יהודה ודנו דין אחר. הא דקרי ליה השמא דין אחר טפי
מהני דלעיל אומר ריב"ז משום דהשמא אין צריך לאיסור
אכילה והנאה ועונש כרת אלא כד דכל תומירו לחודיה מזינו למילין
ליתיה כולו: **וחמץ** הרי הוא בב"א תותירו. תימה לר"י
הכי עציז לעיל קל וחומר מנותר
שאניו ככל יראה וכל ימלא והא
חשיב הכא כל תומירו כמו כל יראה
ואומר ר"י דמכל מקום נראה דעציז
שפיר קל וחומר דנותר אינו ככל
יראה דמצי שהומיר עובר ושז אינו
עובר אכל חמץ אפי' לאחר שהומיר
עובר ככל שעה ככל יראה:

אמרו ו' אשם תצוי ויכיה. תימה
לרש"ז"א לדכריה דרנן
דאמרו שהם שריפה אמאי לא ילפינן
חמץ מנותר שהא שריפה ואומר
ר"י דמשמע להו' הנותר שריפה
ולא כל איסורין שצמורה שריפה
ואפי' חמץ: **ואתה** אומר בקבורה.
טעמא דר' יהודה דריש בת"כ מני
קדש הוא הוא שריפה ולא חטאת
עוף ואשם חמץ שריפה:

ותנן גבי ע"ז. אומר ר"י
דרנן דמתניתין היינו רבי
יוסי דפרק כל הללמים (ע"ז מג): אי
נמי מתני' דהכא א"ש כרנן דהסם
דאמרו לו אף היא נעשה וכל ומגדל
מחיים ורשמנא אמר לא ידבק צידק
וגו' והא דשרי הכא היינו משום
דצמנן כמיז לא יכלל ואינו אסור
אלא כדכך הנאה וכי האי גוונא לאו
דכך הנאה היא אכל ע"ז לא כמיז
אכילה^א ואסור אפי' שלא כדכך הנאה:
חמץ דשאר נהרות. דלא מזניו
שהיה שונה בשום מקום גבי
חמץ ים המלח אכל גבי ע"ז אשכחן
בכמה דוכתין כי האי דלעיל וילין
הנאה ליה המלח הלכך סתם ים
דמי גבי ע"ז הו' ים המלח מיהו
לרבה מועלת שחיקה בשאר נהרות
דקאמרי כסמון כאן ציס המלח כון
בשאר נהרות: **איפכא** מסתברא.
לשון איפכא אינו מיושע דמה שייך
איפכא כיון שרבה משום אומס:
ע"ז דא מטיבה בעי שחיקה.
לכאורה משמע דלרבי יוסף
צעי שחיקה אפילו ציס המלח
דמסתמא אמאי דקאמר רבה אין
צריך שחיקה דהיינו ציס המלח קאמר
רב יוסף דצעי שחיקה ועוד אי בשאר
נהרות דוקא קאמר רב יוסף דצעי

שחיקה ולא ציס המלח ולא פליג ארבה צע"ז אלא צמנן א"כ מאי
קאמר תניא כותיה דרב יוסף ומאי קאמר נמי שחיקה קשיא לרבה
ולפי זה לרבי יוסף בשאר נהרות לא מהני שחיקה מדקמנריך להולין
לרבה משמע דהש"ס שחיקה בשאר נהרות ועוד דככל מקום דמוכרי ים המלח
היינו ר' יהודה ור' יוסף. הכי המלח אפי' הכי מהני בשאר נהרות בדקוק כל הללמים (ע"ז מט):
ותנן ר' אליעזר אומר וילין הנאה ליה המלח וזוהי עשוי לנהר וכן צניז (דף כד). וצבעילה (דף א):
תנן גבי מפרש מעות לנזיר ומת וילין ליה המלח אלמא הקדש צעי ים המלח וצבערין (דף כט). אמרינן גבי הקדש שקול ארבעה וזוהי עשוי
צנהרל לכך נראה דגם לרבי יוסף לא צעי שחיקה אלא בשאר נהרות^ב כמו לרבה אלא דרבה סבירא ליה דמטיל ליה סתם דע"ז היינו ים
המלח וכלל שחיקה דמתנא רש"א גבי צורת צננה וצורת חמה וצנמה דוכתי וילין ליה המלח ורב יוסף מוקי לה בשאר נהרות ועל ידי שחיקה
מזלג תני צהדיא יטיל ליה המלח וליכא צין רבה לרבי יוסף אלא חמץ בשאר נהרות^ג וא"ת לרנן דלית להו צע"ז (מפרר) [שוחק] חזרה לרוח
מה יעשו מע"ז אלו כל שעה וילין ליה המלח דלרנן לא מהני שחיקה בשאר נהרות דקמני התם אמרו לו משם ראה הרי
הוא אומר וזר על פני המים לא נתכוין משה אלא לצדוקן כסוטה ומדאלטערין להאי טעמא מכלל דלא מהני שחיקה בשאר נהרות
וטעמא לפי שהמים מוליכים אותו על ידו הנהר^ד יש לומר דלרנן מפרר חזרה לרוח ממוקם שאין מגדל ממים (ט) וכן אמרינן הסם:

רבי

חזר רבי יהודה ודנו דין אחר. הא דקרי ליה השמא דין אחר. מהני דלעיל אומר ריב"ז משום דהשמא אין צריך לאיסור
אכילה והנאה ועונש כרת אלא כד דכל תומירו לחודיה מזינו למילין
ליתיה כולו: **וחמץ** הרי הוא בב"א תותירו. תימה לר"י
הכי עציז לעיל קל וחומר מנותר
שאניו ככל יראה וכל ימלא והא
חשיב הכא כל תומירו כמו כל יראה
ואומר ר"י דמכל מקום נראה דעציז
שפיר קל וחומר דנותר אינו ככל
יראה דמצי שהומיר עובר ושז אינו
עובר אכל חמץ אפי' לאחר שהומיר
עובר ככל שעה ככל יראה:

חזר רבי יהודה ודנו דין אחר נותר ישנו בכל
תותירו וחמץ בכל תותירו מה נותר בשריפה
אף חמץ בשריפה אמרו לו אשם חמץ וחטאת
העוף הבא על הספק לדברך ויכיוון שהן
בכל תותירו שאנו אומרים בשריפה ואתה
אומר בקבורה שחק ר' יהודה אומר רב יוסף
היינו דאמרי אינשי כפא דחטא נגרא בגווה
נשרוף חרדלא^א (אמר אביי) סדנא בסדני
יתבי מדוייל ידיה משתלים רבא אומר גירא
בגויי מקטיל מדוייל ידיה משתלים: וחכ"א
"מפרר וזורה וכו': איבעיא להו היכי קאמר
מפרר וזורה לרוח ומפרר ומטיל ליה או
דילמא מפרר וזורה לרוח אבל מטיל ליה
בעיניה^ב ותנן גבי ע"ז כי האי גוונא
ר' יוסי אומר שוחק וזורה לרוח או מטיל ליה
ואיבעיא להו היכי קאמר שוחק וזורה לרוח
ושוחק ומטיל ליה או דילמא שוחק וזורה
לרוח אבל מטיל ליה בעיניה אומר רבה
מסתברא ע"ז דליה המלח קא אזלא לא
בעי שחיקה חמץ דלשאר נהרות קאזיל
בעי פירור א"ל רב יוסף יאדרבה איפכא
מסתברא ע"ז דלא ממיסה בעי שחיקה
חמץ דממים לא בעי פירור תניא כוותיה
דרבה תניא כוותיה דרב יוסף תניא כוותיה
דרבה היה מהלך במדבר מפרר וזורה לרוח
היה מהלך בספינה מפרר ומטיל ליה תניא
כוותיה דרב יוסף היה מהלך במדבר שוחק
וזורה לרוח היה מהלך בספינה שוחק ומטיל
ליה שחיקה קשיא לרבה פירור קשיא לרב
יוסף שחיקה לרבה לא קשיא הא ליה המלח
הא לשאר נהרות פירור לרב יוסף לא קשיא
הא בחיטי הא בנהמא: **מתני'** חמץ של
גבי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל
ישראל אסור בהנאה שנאמר ילא יראה לך
שאור: **גבי'** מני מתניתין לא רבי יהודה
ולא רבי שמעון ולא רבי יוסי הגלילי
מאי היא דתניא חמץ בין לפני זמנו
בין לאחר זמנו עובר עליו בלאו תוך זמנו
עובר עליו בלאו וברת דברי רבי יהודה
רבי

שחיקה ולא ציס המלח ולא פליג ארבה צע"ז אלא צמנן א"כ מאי
קאמר תניא כותיה דרב יוסף ומאי קאמר נמי שחיקה קשיא לרבה
ולפי זה לרבי יוסף בשאר נהרות לא מהני שחיקה מדקמנריך להולין
לרבה משמע דהש"ס שחיקה בשאר נהרות ועוד דככל מקום דמוכרי ים המלח
היינו ר' יהודה ור' יוסף. הכי המלח אפי' הכי מהני בשאר נהרות בדקוק כל הללמים (ע"ז מט):
ותנן ר' אליעזר אומר וילין הנאה ליה המלח וזוהי עשוי לנהר וכן צניז (דף כד). וצבעילה (דף א):
תנן גבי מפרש מעות לנזיר ומת וילין ליה המלח אלמא הקדש צעי ים המלח וצבערין (דף כט). אמרינן גבי הקדש שקול ארבעה וזוהי עשוי
צנהרל לכך נראה דגם לרבי יוסף לא צעי שחיקה אלא בשאר נהרות^ב כמו לרבה אלא דרבה סבירא ליה דמטיל ליה סתם דע"ז היינו ים
המלח וכלל שחיקה דמתנא רש"א גבי צורת צננה וצורת חמה וצנמה דוכתי וילין ליה המלח ורב יוסף מוקי לה בשאר נהרות ועל ידי שחיקה
מזלג תני צהדיא יטיל ליה המלח וליכא צין רבה לרבי יוסף אלא חמץ בשאר נהרות^ג וא"ת לרנן דלית להו צע"ז (מפרר) [שוחק] חזרה לרוח
מה יעשו מע"ז אלו כל שעה וילין ליה המלח דלרנן לא מהני שחיקה בשאר נהרות דקמני התם אמרו לו משם ראה הרי
הוא אומר וזר על פני המים לא נתכוין משה אלא לצדוקן כסוטה ומדאלטערין להאי טעמא מכלל דלא מהני שחיקה בשאר נהרות
וטעמא לפי שהמים מוליכים אותו על ידו הנהר^ד יש לומר דלרנן מפרר חזרה לרוח ממוקם שאין מגדל ממים (ט) וכן אמרינן הסם:

יש המלח ואין נראה דהא ר' יוסי מייטי ראה מויר על פני המים משמע דהש"ס שחיקה בשאר נהרות ועוד דככל מקום דמוכרי ים המלח
היינו ר' יהודה ור' יוסף. הכי המלח אפי' הכי מהני בשאר נהרות בדקוק כל הללמים (ע"ז מט):
ותנן ר' אליעזר אומר וילין הנאה ליה המלח וזוהי עשוי לנהר וכן צניז (דף כד). וצבעילה (דף א):
תנן גבי מפרש מעות לנזיר ומת וילין ליה המלח אלמא הקדש צעי ים המלח וצבערין (דף כט). אמרינן גבי הקדש שקול ארבעה וזוהי עשוי
צנהרל לכך נראה דגם לרבי יוסף לא צעי שחיקה אלא בשאר נהרות^ב כמו לרבה אלא דרבה סבירא ליה דמטיל ליה סתם דע"ז היינו ים
המלח וכלל שחיקה דמתנא רש"א גבי צורת צננה וצורת חמה וצנמה דוכתי וילין ליה המלח ורב יוסף מוקי לה בשאר נהרות ועל ידי שחיקה
מזלג תני צהדיא יטיל ליה המלח וליכא צין רבה לרבי יוסף אלא חמץ בשאר נהרות^ג וא"ת לרנן דלית להו צע"ז (מפרר) [שוחק] חזרה לרוח
מה יעשו מע"ז אלו כל שעה וילין ליה המלח דלרנן לא מהני שחיקה בשאר נהרות דקמני התם אמרו לו משם ראה הרי
הוא אומר וזר על פני המים לא נתכוין משה אלא לצדוקן כסוטה ומדאלטערין להאי טעמא מכלל דלא מהני שחיקה בשאר נהרות
וטעמא לפי שהמים מוליכים אותו על ידו הנהר^ד יש לומר דלרנן מפרר חזרה לרוח ממוקם שאין מגדל ממים (ט) וכן אמרינן הסם:

נודע עליו זה תקבר. שחק ר' יהודה. היינו דאמרי אינשי כפא דחט נגרא כו'. פירוש כמו